

Åpent møte i Austad historielag

på Austad grendehus torsdag 07.11.2024

«Telefonens historie i Lyngdal»

Leder Jon Are Åmland ønsker velkommen og presenterte tema for de 28 oppmøtte denne kvelden. Han ga så ordet videre til styremedlem Gjert Caspersen som har gjort forarbeidet og skulle fortelle om «telefonens historie i Lyngdal».

Gjert har selv jobbet på *Telegrafstation Rigstelefon*, som løpegutt i ungdommen.

Det hele startet i 1855 med den *Kongelige elektroniske telegraf* (som senere ble *Telenor*).

Skriftlige kilder for kveldens info er mye lokalaviser.

Telegrafstasjonen lå ofte ved siden av posthuset, lett tilgjengelig. Den var i bruk i 150 år, frem til år 2000.

Gjert viser og forteller om prinsippene for hvordan en telefon fungerer. Den kom i 1877 til Norge. *Christiania telefonselskap*. Da var det enkelt personer som skaffet seg telefon, men bare de rikeste. Det var dyrt å ha telefon. Helt i starten kostet det en årslønn.

1897 – linja strakk seg nedover kysten, Kristiansand, Flekkefjord. Ble etter mye mas sidelinje via Lyngdal til Farsund.

1901 – Står nevnt at det er telefon både utover Austad og opp til Kvås.

Vi fikk se mange bilder av telefoner fra 1900 og oppover. Tore Tønnessen hadde med seg telefon fra ca 1915 til utstilling.

*annonse om Rigstelefonen

Frøste telefonsentral i Lyngdal var på Grøndokka. Se annonse fra Farsunds avis til høyre.

1898: Rigstelefonstasjonen i Lyngdal har 128 utgående og 68 inngående samtaler i juni måned. I starten rapporterte avisen hver måned hvor mye det ringtes.

Som eksempel:

I oktober måned i 1901 var det 6 utgående og 20 innkomne samtaler i Austad. På Belland var det 16 inn og 15 ut og i Korshavn var det 60 inn og 17 ut samme måned.

I 1903 ble sentralen flyttet til Tingstova i Grøndokken. Gjert forteller om de som bodde på Grøndokken og familien Tjomslund som var involvert i driften. De ansatte bodde ofte

i samme hus som stasjonen lå.

I 1906 ville de legge ned stasjonene på Belland pga lite trafikk. Dette ble det ikke noe av.

På Austadhalvøya var det *talestasjoner* i Agnefest, Austad, Belland og Korshavn.

Vi får høre at de stengte linjene i løpet av døgnet, men lege kunne man nå hele døgnet.

I 1919 ble det bestemt at telefon-stasjonene skulle gå over til staten. Den hadde vært delvis kommunal.

Og det kom nye damer på sentralen. I 1919 ble Christel Pedersen, Korshavn ansatt som Rikstelefonbestyrerinne. Telefonassistent Gudrun Sigrid Hansen. 1922 ble Frida Pedersen ansatt, søster til Christel.

Tingstova brant ned 29. juni 1922 og hele telefonsentralen i Lyngdal gikk opp i røyk. Det var diskutert om telefonsentral og kommunelokalet skulle bygges samme sted, men de endte opp i hvert sitt bygg, telefonsentralen bak rådhuset.

1971 – automatiseringen gjør at sentralene legges ned. Telefonkiosker settes opp, en ved Tingtun og en ved Presthølkrysset. Damene som hadde gått «teleskolen» fikk andre kontorjobber. Vi får se et flott bilde av damene som takkes av, blant annet Birgit Skåte fra Austad. Gunhild Nunne Tveit har fortalt at de hadde taushetsplikt, og det har de ennå. Hun jobbet på sentralbordet. Formiddagsvakt, ettermiddagsvakt og sovende nattevakt. Bare damer som jobbet på stasjonen. Flere menn på telegrafene. De ansatte tok 3,5 måneders kurs, og hadde plikttid. Skolepengene måtte betales tilbake om de ikke jobbet lenge nok. De kunne også sendes til andre stasjoner andre steder for å jobbe der. Telefonsentralen på Grønndokka ble nedlagt 25. juni 1971.

Vi får høre om og se bilder av telefonstasjonen i Agnefest.

Austad

År 1900: Jenny Anette Grefstad har stilling som telefonistinde. Abraham Kvelland Olsen fra Prestjordstranda var telefonarbeider. Sentralen var i Grefstadhuset.

August 1922 – besluttes at telefonsentralen flyttes til Gabriel Andreassen (på Haugen) og hans hustru Emilie ansettes for telefonistinde for kr 200 i året i 5 år. Jenny og datteren Dagny jobbet der og til sentralen ble nedlagt i 1974.

Ikke alle steder brukte de ikke stolper, forteller Olav Skåte, de brukte også trær til å holde linja.

1938 – 4 linjer i Austad: Bustad, Grefstad, Jensen (linjevakt for elverket) og Karlsen jordmor.

Belland:

Lærer T. Kandal drev telefonsentralen 1900 – 1910. Han og familien bodde på skolehuset.

I 1910 overtar handelsmann Jakob Larsen fra Røysa. Han drev sentralen frem til 1913. I 1913 tar datter av Jakob, Berit Larsen over.

Vi får se bilde fra Belland. Oddvar Belland har med seg protokollen fra Belland Telegrafstasjon. Vi får se bilder fra regnskapet. Oddvars bestemor Natalia Gustine Reinertsen overtok som telefonistinde i 1915 for kr 60 i året. Hennes sønn overtok jobben på 30-tallet til det ble automatisert, på 70-tallet. 5 linjer på Belland i 1938.

Korshavn – Pedersen-huset.

1900 - Sofie Emanuelsdatter var telefonistinde.

1910 – Marie Jakobsen var telefonistinde. Ho klaget på lønna på kr 100 i 1920 og Josefine Pedersen sa seg villig til å gjøre jobben for kr 100 og fikk dermed jobben. Dattera hennes overtok jobben etter Josefine. Avisutklipp med Josefine som «Norges eldste telefonistinde», 100 år gammel.

1939 – sentral på Sælør. Få linjer, men de hadde sentralen.

Gjert fortsatte og fortelle om linja oppover mot Kvås, på Foss, Vemestad og Kvås.

1950 – praktisk talt hver gård i bygda hadde telefon (om Kvås).

Gjert viser bilde av Rikstelefon katalogen fra 1938.

----- klokka 20 serveres kaffe og kringle til de oppmøtte -----

Etter serveringen fortelles det om de neste aktiviteter, blant annet møtet 05.12.2024